

God openbaart zich via de Bijbel

Hoe lezen we de Bijbel? Lézen we die eigenlijk wel of zijn we daar slordig in? Neem voldoende tijd voor dit belangrijke werk, en besef dat de Auteur bij je is tijdens het lezen, dat Hij persoonlijk het woord tot jou richt. Laat God aan je werken. Lees hardop, alsof je in dialoog bent met God.

Jan Hoek

emeritus predikant in de Protestantse Kerk in Nederland en emeritus hoogleraar van de Protestantse Theologische Universiteit en de Evangelische Theologische Faculteit

Paulus en Barnabas maken het mee op een van hun zendingsreizen, in Antiochië, dat de hele stad uitloopt om het Woord Gods te horen. Velen worden in het hart gegrepen en beginnen het Woord te prijzen. 'Toen nu de heidenen dit hoorden, verblijdden zij zich en prezen het Woord van de Heere' (Hand. 13:48).

Het is duizelingwekkend dat de zo verheven God, de Heilige, met mij, nietig en zondig mensenkind, communiceert

Het is zomaar een aantekening uit Lukas' zendingsboek over de verbreiding van het evangelie vanuit Jeruzalem naar Rome.

Een stukje verder, in Handelingen 17, lezen we van de inwoners van Berea dat zij het Woord ontvangen met grote bereidwilligheid en dagelijks de Schriften onderzoeken om te zien of de verkondiging van Paulus en Silas Bijbels

gegrond is (vers 11). Het gevolg hiervan is dat vele mannen en vrouwen tot geloof in Christus komen.

Gebeuren zulke dingen vandaag nog steeds? Jazeker! Het *Nederlands Dagblad* hield onder abonnees een enquête bij de afsluiting van de Maand van de Bijbel 2021. Niet minder dan 64% van de respondenten gaf aan de ervaring van het ontmoeten van God in de Bijbel te kennen. Bijbellezers komen tot de overtuiging dat we in de Heilige Schrift te maken hebben met het Woord van de levende God aan ons persoonlijk gericht, zodat we met Samuël een eerbiedige en ontvankelijke luisterhouding innemen: 'Spreek, want Uw dienaar luistert' (1 Sam. 3:10).

KRACHTIG WOORD

Wie luisterend leert lezen, ervaart hoe de Heilige Geest meekomt in het Woord en het gelezene indraagt in het hart.

Luisterend lezen is spiritueel lezen, met

het hart betrokken bij de boodschap van de Bijbel. Ik denk hierbij aan het boek van Arnold Huijgen, *Lezen en laten lezen*, waarin hij een pleidooi

voert voor dit gelovig omgaan met de Bijbel. Het gaat bij het lezen van de Schrift om ontvankelijkheid, waarbij de lezer God aan zich láát handelen. De luisterhouding staat voorop, vanuit het besef dat er iemand aanwezig is die tot ons spreekt. Wie luisterend leest, ervaart een subjectwisseling: God handelt aan de Bijbellezer en deze láát zich lezen. Zo raken we met hart en ziel afgestemd op

de melodie van de Schrift, waarin Jezus Christus centraal staat. En die melodie resoneert in de klankkast van de ziel. Het lezen van de Bijbel vraagt om een eerbiedige grondhouding. Als de Bijbel opengaat, spreekt God tot ons en zegt Wie Hij is en wie wij zijn. Het is duizelingwekkend dat de zo verheven God, de Heilige die met niets en niemand te vergelijken is (Jes. 40:26; 42:5), met mij, nietig en zondig mensenkind, communiceert. In dat besef pakken we bij het Bijbellezende niet zomaar even een boek uit de kast of van de stapel. Het gaat om het Boek der boeken, het allerbelangrijkste boek ter wereld, Gods eigen Boek. We hebben een Boek in handen dat *theopneust* is, door God geademd en daarom God ademend, zodat het nooit los is van zijn Auteur, de Heilige Geest. De wind van de Geest waait door deze geschriften vanaf Genesis 1 tot en met Openbaring 22. Bij het lezen van de Bijbel dienen we open te staan voor de Stem, de boodschap die van Godswege tot ons komt. We mogen niet ons

'eigen licht' vertrouwen. We denken zo gauw dat we wel weten wat er staat en waarom het gaat. We lezen vaak vluchtig en laten de Bijbel niet werkelijk uitspreken. We vallen dan als het ware het Woord van God in de rede met onze eigen gedachten en conclusies. Daarom dienen we onze eigen wijsheid grondig te wantrouwen en vooral *biddend* Bijbel te lezen. Het gebed in verlegenheid om het licht en de leiding van de Heilige Geest is onmisbaar. We kunnen vlijtige arbeid verrichten door allerlei commentaren te raadplegen of zelfs de tekst in de grondtaal, het Hebreeuws of Grieks, te lezen, maar wanneer het gebed niet vooropstaat, komen we aan het echte luisteren naar Gods stem niet toe. Vanuit het gebed groeit er in ons hart een vaste overtuiging dat we Gods woorden uit zijn eigen mond hebben gehoord.

HINDERPALEN

Is het bovenstaande niet te mooi om waar te zijn? Staat het niet ver af van de praktijk van het hedendaagse leven? Er lijkt soms weinig vrucht te zijn op de omgang met het Woord. Er is onder christenen niet zelden gebrek aan geloofszekerheid. Dienen we niet eerlijk onder ogen te zien dat dit veelal samenhangt met een slordig en lauw omgaan met het Woord? Zitten we werkelijk om de ontmoeting en omgang met God verlegen?

Wat door de Heere met de grootst mogelijke zorg aan ons geschonken is, moet door ons uiterst zorgvuldig gelezen worden. Zo wordt het Woord ons te binnen gebracht

Evangelist Henk Binnendijk keek eens tijdens een evangelisatieavond de mensen in de zaal indringend aan en vroeg: 'Wie wil graag meer van God



We pakken bij het Bijbellezende niet zomaar even een boek uit de kast of van de stapel. Het gaat om het allerbelangrijkste boek ter wereld. We denken zo gauw dat we wel weten wat er staat. We lezen vaak vluchtig en laten de Bijbel niet werkelijk uitspreken. (foto: Suad Kamardeen, Unsplash)



De Bijbel is geen fastfood. Een koe herkauwt het gras om er de voedingssappen uit te halen en zo overdenkt en herkauwt de ontvankelijke lezer een gedeelte uit de Schrift totdat er voedsel voor de ziel vrijkomt. (foto: Andy Kelly, Unsplash)

ervaren?' Alle handen gingen omhoog. Daarna pakte hij zijn Bijbel op en keek weer de zaal in. 'Wie van jullie leest elke dag een kwartier in Gods boek?' Vrijwel alle handen gingen naar beneden. Dat is veelzeggend. Hoe kunnen we volhouden dat we God nader willen leren kennen, wanneer we er niet de tijd voor nemen om zijn Boek indringend te lezen en de boodschap ervan tot ons te laten doordringen? Jongeren en ook wel ouderen die bij de Bijbel zijn opgegroeid, zeggen soms: 'Ik heb nog nooit bij het lezen in de Bijbel de stem

BESEFFEN WIE DE SPREKER IS

In de eerste plaats: beseffen we wellicht onvoldoende Wie het is die vanuit de Schriften tot ons spreekt en ook waar het de Spreker om begonnen is?

De Bijbel is één grote brief uit de hemel, de liefdesbrief van God gericht aan verloren mensen die zonder God en zonder hoop in deze wereld zijn, en vervolgens aan gelovige mensen die zijn kinderen en erfgenamen zijn geworden. Vroeger vaker dan tegenwoordig stonden er boven een brief de letters L.S. of voluit de aanspraak *lector salutem*, dat is:

'den lezer heil'. In de diepste zin van het woord heeft de HEE-RE deze wens in de aanhef van zijn brief geschreven: *lector salutem*. Hij plaatste

dit voorin zijn Boek en zette dit door op elke bladzijde ervan. Hij zoekt met zijn spreken en schrijven ons behoud. Deze inzet van God is al begonnen in het paradijs, direct na de zondeval, toen er van een Bijbel nog geen sprake was. Gelukkig is het Bijbel lezen voor veel mensen in onze tijd persoonlijker geworden. Ze vertellen dat ze de Bijbel

minder als informatiebron en meer als liefdesbrief zijn gaan zien. Achter gedrukte woorden gingen ze een stem horen die tot hen sprak. Ik citeer enkele getuigenissen:

'Vroeger was het Gods Woord, dat wel – op afstand, niet voor mij. Nu zie ik het als een middel tot contact tussen God en mij.'

'Voor mijn bekering/wedergeboorte las ik de Bijbel vanuit verplichting. Dat hoorde bij mijn aangeleerde geloofsleven. Vanaf die dag werd de Bijbel een nieuw boek voor mij en kreeg ik honger naar Gods woorden.'

'De Bijbel is persoonlijker geworden: ik put er troost uit, maar leer ook te zien dat Hij alles bestuurt in de wereld. Bijbel lezen aan het begin van de dag geeft rust en dankbaarheid. Hij is erbij.'

(citaten uit het genoemde onderzoek van het ND)

VOLDOENDE TIJD NEMEN

Een andere hinderpaal kan zijn dat we niet voldoende tijd nemen om de Schrift indringend en zorgvuldig te lezen. Een bezoeker van het Rijksmuseum kan vluchtig de geëxposeerde schilderijen bekijken, maar het is dan

Hoe kunnen we volhouden dat we God nader willen leren kennen, wanneer we niet de tijd nemen voor zijn Boek?

van God gehoord. Het doet me meestal niet veel en ik begrijp er ook weinig van.' Waar ligt de oorzaak hiervan? Welke hinderpalen, belemmeringen en stoorzenders doen zich voor, zodat er te veel ruis op de lijn is om Gods stem nog te kunnen vernemen? Laten we eens een aantal mogelijke oorzaken op een rij zetten.

wel de vraag wat hij of zij nu echt gezien heeft. Wat door de Heere met de grootst mogelijke zorg aan ons geschonken is, moet door ons uiterst zorgvuldig gelezen worden. Daarmee eren we God en doen we recht aan de gave van zijn Woord.

De Bijbel is als brood voor het hart geen fastfood. Een koe herkauwt het gras door en door om er zo de voedings-sappen uit te halen en zo overdenkt en herkauwt de ontvankelijke lezer een gedeelte uit de Schrift totdat er voedsel voor de ziel vrijkomt. Zo wordt het Woord mij te binnen gebracht.

Wanneer we werkelijk luisteren, kunnen we ook leren omgaan met weerbarstige teksten. Wat is het bij teksten over geweld en wraak, over slavernij of over een patriarchale man- vrouwverhouding belangrijk deze in hun eigen historische en literaire context te verstaan en niet klakkeloos toe te passen op het heden en onze eigen situatie. Soms zouden we misschien wensen dat de Bijbel minder vragen oproep en minder aanstootgevend was voor hedendaagse lezers. Laten we echter niet uit het oog verliezen dat deze weerbarstigheid ermee samenhangt dat God midden in de modder van onze menselijkheid is gaan staan, en dat Hij in Zijn geduld een moeizame weg gaat met Israël, met de christelijke gemeente en met heel de mensheid.

GODS AANWEZIGHEID BESEFFEN

Een hinderpaal is verder ook dat we geneigd zijn onvoldoende tot ons te laten doordringen dat de Auteur bij ons Bijbellezende zelf aanwezig is. Wanneer we dat wél beseffen, krijgt het biddend Bijbellezende iets van een dialoog, een bewogen tweegesprek tussen God en de ziel. We komen tot verwondering, instemming, aanbidding. Zo lezend stijgen we uit boven een werkelijkheid van zelfbeleving die zich afspeelt in de spiegel van onze eigen ziel. Op

een gegeven moment vinden we de verborgen omgang met God, als een onverwacht geschenk. Of liever: de verborgen omgang van God vindt ons! (vgl. Psalm 25:8,9).

LEESADVIEZEN

Ik wil deze bijdrage afsluiten met enkele leesadviezen.

1. Geef prioriteit aan het Woord van God boven allerlei geluiden die voortdurend op ons af komen. Wat het zwaarst is, moet het zwaarst wegen. Zorg ervoor dat er in de dagindeling tijd is vrijgemaakt voor persoonlijk Bijbellezende en voor meditatie, overdenking van het gelezene.

2. Bid God om ontvankelijkheid, dus om een luisterend hart. Overdenk wat je in de weg kan staan om echt tot luisteren te komen en leg dat eerlijk voor de Heere neer. Vraag de Heilige Geest om je eigen 'voorverstaan' waar nodig te corrigeren. Laat het je erom te doen zijn de boodschap van de tekst zo goed mogelijk tot zijn recht te laten komen, ook en juist als die tegen je eigen denken en ervaren indruist. Pas op dat je de tekst niet bij voorbaat filtert vanuit je eigen behoefte en blikrichting.

3. Lees het Woord van God in zijn geheel, van Genesis tot en met Openbaring. Een leesrooster kan hierbij goede diensten bewijzen. Op deze manier komt heel het Woord tot spreken en beperken we ons niet tot onze eigen voorkeuren. Heel de Bijbel mag en moet meedoen, weerbarstige teksten dienen we in hun weerbarstigheid te laten staan. Alleen zo blijft de Schrift in het geloofsleven een werkelijk tegenover dat ons voortdurend corrigeert en opscherpt. We doen daarbij heel verschillende ervaringen op.

4. Lees het desbetreffende Bijbel-

gedeelte rustig, liefst hardop. Stel daarbij de volgende vragen: wat staat er precies? In welk verband staat het? Wat zegt of doet God in dit gedeelte? Wat zegt of doet de mens? Hoe reageert God hierop? Hoe reageert de mens op Gods woord of daad? Wat is de bedoeling van dit gedeelte voor toen en wat voor nu? Wat zegt het gedeelte over Jezus Christus? Wat heeft het gedeelte mij persoonlijk te zeggen? Is het vooral bemoedigend en troostend of eerder ontdekkend, vermanend en aansporend? Hoe kan ik de boodschap van dit gedeelte in mijn leven in praktijk brengen?

Pas op dat je de tekst niet bij voorbaat filtert vanuit je eigen behoefte en blikrichting

5. Lees de Schriften vanuit Christus en met het oog op Christus, die ons leven is. 'Luisteren naar de Schriften is dus afgestemd raken op de levende Christus' (A. Huijgen).

6. Laat het op zichzelf goede gebruik van een Bijbels dagboek of van een app nooit in de plaats komen van het zelf aandachtig lezen van de Schrift. Een dagboek of commentaar is een hulpmiddel bij het lezen van de Bijbel, niet meer en niet minder dan dat.

7. Maak in een schrift aantekeningen om vast te leggen wat je in een gelezen Schriftgedeelte heeft getroffen en wat onduidelijk is of vragen oproept. Doe over dat laatste gericht nader onderzoek of navraag.

8. Vergeet niet de HEERE te danken voor zijn Woord en bid Hem zijn zegen te willen geven over het gelezene, opdat de belofte uit Jesaja 55:11 in vervulling gaat: 'zo zal Mijn Woord zijn dat uit Mijn mond uitgaat: het zal niet vruchteloos tot Mij terugkeren, maar het zal doen wat Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgeen waartoe Ik het zend' (Jes. 55:11).